

365. Veertiende Groot Nederlands Dictee van het Davidsfonds
(auteur: Rob Rondou)

Finale: Paniek boven Palermo

Hoe vermag ik hier toch speels je te kwellen

In dit zo imposante Vlaamse Parlement?

Hoe kan ik je schoeisel deerlijk doen knellen?

Beste kompaan, dat zit waratje wel krent!

Aan instinkers zal het heus niet mankeren

Schier zonder limiet is ons taalarsenaal

Edoch amper honderdwerf wat noteren

Ocharmen toch mensen, dáárvoor zulk kabaal?

De spits is eraf, het ijs is gebroken

Je bent finalist, dus 'm van jetje!

En negeer fluks die wit uitslaande knoken.

Liefhebber dan wel specialist, wat let je?

Laat je schrijfklauw maar kriebelen en joken

Na dit hendekasyllabesonnetje...

Dag vrienden van de orthografie!

Geef toe, waar komen poëtische ontboezemingen beter tot hun recht dan in dit majestueuze decor?
Wie van jullie zou zich hier niet zo rijk als Boaz wanen bij het aanhoren van een welluidende
amfibrachys, bij voorkeur gedeclameerd door een door de wol geverfd recitator die zich niet bedient
van een irritante brouw-r of simpelweg dusdanig brijt dat menig toehoorder zich afvraagt of hier
geen sprake is van een bizarre vorm van glossolalie?

Deze prachtige tempel van de Vlaamse legislatieve macht appelleert enigszins aan een je-ne-sais-
quoi, een soort nostalgisch hunkeren naar wat is geweest, denk bijvoorbeeld aan de versjes van
likmevestje – althans op het eerste gezicht of gehoor – die we in onze kindertijd mochten ontdekken.

Hoe hing die klassieker ook weer?

Kleine Johannes ontwaarde ereis mirabellen in perpendiculaire toestand,

O als ovale organische broedhenproducten zo groot.

Het hardnekkige gerucht deed de ronde dat de knaap ze wilde plukken,

Ondanks het niet mis te verstane njet van zijn huisdespoot.

Of nog, dat onvermijdelijke expressionistische Van Ostaijengedicht over een manneke dat bij wijze van aubade een groet brengt aan een ventje met een fiets op een vaas met een bloem. Vermoedelijk hangt er in het kwestieuze vertrek ook een schilderij van een verre afstammeling van de

pithecanthropus erectus die in zijn levensonderhoud voorziet met een job in de piscicultuur, wie zal het zeggen?

Tussen haakjes, dierbare didactofielen, wees blij dat jullie vandaag geen soortement van boustrofedon voorgeschoteld krijgen. Godsammekrakepitte, stel je voor dat je de helft van de tekst van rechts naar links zou moeten lezen én schrijven. Zelfs deelnemers die van nature uit geen irascibiliteit van betekenis vertonen en evenmin symptomen van het gilles-de-la-tourettesyndroom aan de dag leggen, zouden met recht en reden een onweerstaanbare drang tot een frisse scheldkanonnade tentoonspreiden. En wat de minder flegmatische participanten betreft, hun reactie zou naar het zich laat aanzien niet beperkt blijven tot een potje heibeien of vuilbekken. Bij een enkeling zou de respons misschien eerder te vergelijken zijn met een excessieve vulkaanruptie of met het vomitieve effect van een glaasje ipecacuanhatinctuur.

Voorlopig zullen we er best geen wrevel wekkend paskwil van maken: aangezien we hier toch ietwat hutjemutje zitten, is het vooral zaak om proactief op te treden en eventuele sluimerende ergernissen in de kiem te smoren, in dit geval door effe de schijnwerpers te richten op de vrij ondankbare rol die is weggelegd voor de persoon (m/v) die – weliswaar in ruil voor een billijke en lang niet te versmaden pecuniaire vergoeding – wordt gerekruteerd om een gewrocht (door wie niet vies is van een antropomorfismetje ook wel gedrocht genoemd) voor te lezen, met name de finaletekst van het Davidsfondsdictée voor liefhebbers en specialisten.

Als er één kenmerk is dat als een rode draad doorheen het gild der voorlezers loopt, dan is dat het BV-schap. (Voor alle duidelijkheid, onze noorderburen kennen een gelijkaardig fenomeen, benoemd in een welhaast identieke pseudosamenstelling.) Wie denkt dat om het even welk bekend iemand wiens of wier facie en/of body regelmatig op de kijkbuis verschijnt, in staat mag worden geacht om de finale van het Davidsfondsdictée naar behoren aan de man en aan de vrouw te brengen, vergaloppeert zich schromelijk.

Misplaatste hybris van kakkineuze wiseguys en kokette lijsjes-weetal wordt in dit gezelschap genadeloos bekritiseerd, en dan is er gegarandeerd essetee aan de knikker. Maar ach, zoals de Romeinse topadvocaat avant la lettre Marcus Tullius Cicero het in een van zijn beroemde filippica's zo raak verwoordde: "Cuiusvis hominis est errare". Met andere woorden, zolang het niet té gortig wordt, zal een kleine feil grootmoedig met de mantel der liefde worden bedekt: tenslotte heeft ook de meest geroutineerde biljartspeler af en toe te maken met fausses queues bij poepsimpele caramboles zoals de acquitstoot, zelfs als hij op-en-top geconcentreerd is en zijn keu nauwgezet heeft gekrijt.

Weet je, een toegewijd voorlezer zorgt ervoor dat hij de avond vóór het gebeuren tijdig Betje de Veer opzoekt, zodat hij 's anderendaags fris, monter en zo sthenisch mogelijk aan de aftrap verschijnt en over het nodige sangfroid kan beschikken.

Wie geacht wordt een dicteetekst als de onderhavige ten gehore te brengen, doet er goed aan vooraf niet te veel aan Bacchus te offeren om de zenuwen in bedwang te houden. Lichtjes teut zijn, kachel of in de lorum, bevordert de accuratesse van het articuleren meestal niet, en dan heb ik het nog niet eens over fervente teetotallers die het bedwelmende effect van een batterij pilsjes of neutjes ernstig onderschatten, zodat ze van Teeuwis noch Meeuwis meer weten of zo zat zijn als een Maleier. Waarom precies deze leden van een Zuidoost-Aziatische etnie geassocieerd worden met toeterlazarus zijn, is mij overigens volstrekt niet bekend, maar mocht hier een individu van die bevolkingsgroep aanwezig zijn, dan hoop ik van harte dat hij of zij zich niet geïsoleerd voelt.

Laten we even stilstaan bij de grote importantie van een correcte uitspraak. Het gaat dan onder meer om de aandacht die moet worden besteed aan de juiste klemtoon en aan de zogeheten diakritische tekens. Cedilles, apostrofs, tildes, trema's en accents aigus zijn in dit exquise midden genoegzaam bekend, maar hoe zit het met de oorspronkelijk uit het Tsjechisch stammende háček boven een letter? (À propos, wie wil vermijden dat een nijver jurylid zo dadelijk plichtsbewust de rode balpen hanteert, wordt ten stelligste aangeraden dat woord te voorzien van het gelijknamige teken!) En dan heb je nog de umlauts- en andere tekens die de lezer helpen bij niet-alledaagse woorden als pakweg het münchhausen-by-proxysyndroom en het ronduit delicioze Zweedse smörgåsbord.

Anderzijds hebben uitspraakemels als “een gesloten breukelbeen”, “een blaasje gier” en “met verkrachte eenden” een onweerstaanbaar komisch effect (tenminste, meestal toch...). Er bestaat zelfs een woord voor uitschuijvers als de bovenvermelde: een spoonerisme.

Kortom, ik breek hier een lans voor het op poten zetten van een stoomcursus elementaire orthoëpie ten behoeve van de weinig benijdenswaardige personen die worden belast met voordrachtcarweitjes zoals die van hic et nunc.

Wat de zaken er ook niet eenvoudiger op maakt, is het feit dat er voor één begrip soms meerdere schrijfwijzen zijn. Neem nu de rhythm-and-blues: meer en meer tref je de verkorte vorm r&b aan, met ampersand dus (ook wel et-teken genoemd, niet te verwarren met het at-teken dat je aantreft in e-mailadressen en dergelijke. In feite is die vervormde acht een ligatuur van de vijfde en de twintigste letter van ons alfabet, maar de term is etymologisch terug te tot een verbastering van het Engelse “‘and’ per se ‘and’”). Enfin, onze dikke vriend Van Dale vermeldt ook nog het vernederlandste arrenbie, een lemma dat waarschijnlijk niet meteen zal worden genomineerd voor een neologismenaward voor de meest esthetische mengtaaltrouvaille.

Verder zijn er nog die honderden versteende en geijkte uitdrukkingen waarbij het vaak enkel mogelijk is om er de spellingbolleboos te laten in tuinen als de inflecties met een ‘n’ niet al te nadrukkelijk worden uitgesproken.

Het ten langen leste betreden van dit pad zou ons echter té ver leiden: de eerlijkheid gebiedt me trouwens te erkennen dat er tot nog toe al flink wat is afgeluld... Hoog tijd derhalve om ons eindelijk eens te gaan bezighouden met de inhoudelijke en stilistische aspecten, met hóé je er als voorlezer kunt toe bijdragen dat een tekst optimaal tot zijn recht komt.

Net zoals een acteur een meeslepend toneelstuk kan maken of kraken, zo heeft ook een dictaat van dit kaliber nood aan iemand die zelfs de meest gefocuste deelnemer weet te boeien met haar of zijn

timbre, vakkundig ingelaste pauzes à gogo en een oordeelkundig gebruik van vocale crescendo's en decrescendo's.

Wie vanachter een pupiter of van op een kathedr het publiek kan blijven fascineren met een expressieve blik, subtiele lichaamstaal en een sérieux dat nochtans niet gespeend is van enige lichtvoetige guitigheid met een gepermitteerd vleugje onvervalst sadisme, hoeft niet bevreesd te zijn om binnenkort – horresco referens – door een misnoegde aanwezige te worden gesued omdat hij bijvoorbeeld zou hebben gestunteld of geblunderd tijdens een aartsmoeilijke culinaire passage met gerechten als Appenzeller kaas, Tadzjiekse borsjtsj (voor de leken onder ons: dat is rodebietensoep), Levantijnse shish kebab, Bolognezer gnocchi, Midden-Oosterse tabouleh, Taiwanese foeyonghai en Peloponnesische tzatziki. Ga daar verdulleme als declamator of declamatrice maar eens aan staan!

Sorry dat de inleiding een beetje uit de hand is gelopen, maar kom, liever zó dan noodgedwongen acquiesceren in een vervelend writer's block. (Hoe je dát spelt, mag Joost weten. Maar onder ons gezegd en gezwegen, de kans is vrij groot dat hij het weet.) En och, wat stelt een extra uurtje uiteindelijk voor in het perspectief van een mensenleven?

Ik weet niet of het jullie een ietsepietsie interesseert, maar de droomvrouw die hier vorig jaar – naast de flamboyante lanka uiteraard – de show heeft gestolen, is er ditmaal niet in geslaagd om jullie rangen te vervoegen.

Onze Limburgse spring-in-'t-veld Doortje Tavernier was enkele maanden geleden de kladderadatsch nabij nadat ze ongewild in een horribel maar avontuurlijk suspenseverhaal terechtgekomen was: het leek wel een adembenemende thriller, een uit de donkerste krochten des levens ontsproten krimi.

Toen Doortje in de loop van vorige zomer samen met haar man – zoals jullie wellicht nog weten een competent keel-, neus- en oorarts – met overvolle teugen genoot van een droomreis doorheen Italië, werd hun vliegtuig, dat een binnenvlucht verzorgde tussen Napels en Palermo, gehijackt door drie gemaskerde ongere types, gehuld in een grijze mackintosh.

Niet gehinderd door enige doorgedreven kennis over gangbare praktijken binnen de maffia vroeg Doortje zich af of het kaperstrio, apert crapuul van het zuiverste water, nu handelde in opdracht van de Napolitaanse camorra, van de Siciliaanse cosa nostra, dan wel van de Calabrische 'ndrangheta. Welke organisatie kwam uit dien hoofde het meest in aanmerking om te worden gesoupponneerd?

De op ithyfallische wijze gepunte witte hoofddekseles vertoonden een treffende gelijkenis met de sciencefictionachtige outfit van de Ku-Klux-Klan, maar wat hadden leden van de fascistoïde groepering van zeer bedenkelijk allooi uiteindelijk te zoeken in de riante mediterrane laars van Europa?

Toen en van de snoodaards de toegang tot de cockpit forceerde, zich met oorverdovende stentorstem bekendmaakte als Dick Taylor en de piloot sommeerde om cito presto door te vliegen naar Saint Kitts en Nevis, een Oost-Caraïbische monarchie binnen het Britse Gemenebest, stortte de maffiahypothese als een kaartenhuisje ineen.

Wie deze vastberaden vlieglifters ook waren of vertegenwoordigden, het zag er niet direct naar uit dat het om softies ging of om wroegwezens die zo dadelijk met hangende pootjes een openbare biecht zouden afsteken waar de meest ervaren afdeling van het Leger des Heils jaloers zou op zijn.

Een moedige passagier die dankzij veelvuldige bezoeken aan een fitnesscentrum kon bogen op een werkelijk indrukwekkende torso, wierp zich met ware doodsvlachting op een van de aeroboeven. De ongelukkige dappere kreeg onverwijd een overtuigende fleer op zijn bakkes en daarbovenop nog een peut met een blaffer. Woorden schieten in hoge mate tekort om te beschrijven hoe de drieste aspirant-bodybuilder eraan toe was.

Laat ik volstaan met te zeggen dat een paracetamolletje niet spectaculair zou helpen om zijn fysieke lijden op afdoende wijze te verzachten, dat de ayurvedische geneeskunde tamelijk machteloos is in omstandigheden als deze, en ten slotte dat er in dit soort situaties zelden een urgentiedienst beschikbaar is om te voorzien in een professionele aseptische wondbehandeling.

Doortje Tavernier, onze naar verluidt in rechte lijn van Ambiorix afstammende heldin, schatte de toestand niet erg rooskleurig in, zeker nu het ernaar uitzag dat de kerosinevoorraad niet toereikend was voor een onvoorziene langeafstandsvlucht als de door het schoftendrietal geëiste.

Dat elk cliché – ook het huizenhoge – een grond van waarheid bevat, kan ook hier vooralsnog niet worden ontkracht: met het einde in zicht ging Doortjes beknopte autobiografie aan haar geestesoog voorbij, al was het haar niet duidelijk of die getikt was op een azerty- of een qwertyklavier.

En dan is er nog die andere onuitroeibare gemeenplaats die stelt dat een mens – vooral als die het risico loopt om het aardse tranendal snel te moeten wisselen voor de eeuwige jachtvelden – ervan droomt om één keer in haar of zijn bestaan van bil te gaan in een daverende en ronkende kist die op grote hoogte het zwerk doorklieft.

Kan er eigenlijk sprake zijn van “je partner cocufiëren” in het aanschijn van Vriend Hein? Doortje meent van niet: waar Eros en Thanatos een ultieme date hebben, vervallen alle erotische conventies en mag er volop gefiguurzaagd en geflenst worden. Komaan zeg, wat heb je uiteindelijk aan hoogstaande principes en hondstrouwe pudeur als je tegen wil en dank deel uitmaakt van de cast van een snuffmovie met als suggestieve en tezelfdertijd macabere titel “De zwarte doos”?

Pure angst blijkt via de productie van adrenaline in de bijnieren en via de extreme stimulatie van de hypofyse soms een onvermoede uitwerking te hebben op de menselijke libido: prikkelende afrodisiaca als spaansevliegzaal en poppers van zuiver amylnitriet, aangevuld met een snuifje gemalen hoorn van de witte rinoceros, verbleken erbij. Het is niet anders.

De twee trawanten van hoofdrotzak Dick gunnen Doortje geen blik, laat staan een zwoele; zij komen duidelijk van Nigtevegt. Volgens de verkeersleiding is dat overigens de verkeerde kant, maar uit de betrouwbare informatie die ons bereikt via de geostationaire meteorologische en telecommunicatiesatellieten blijkt die conclusie minstens tendentiekus en zeer aanvechtbaar te zijn.

En daar staat de schurkenhoofdman dan, star, onbeweeglijk, onbeweegbaar en onbewogen, gefixeerd als een gekloneerde militant van de Baader-Meinhofgroep, die destijds onze kapitalistische samenleving onveilig maakte.

Daar staat hij: Dick Taylor, Dick Taylor, Dick Tay...

Plots ziet Doortje de sensationele kop voor zich die morgen zal prijken op de voorpagina's van kranten en tabloids: “Dick T. terroriseert Vlamingen en zorgt voor ijzingwekkende nachtmerrie”.

Door de intercom schalt een opgewekte stem met een onloochenbaar Italiaans accent: "Ladies and gentlemen, we are approaching Palermo. Please fasten your seatbelts".

En Doortje? Zij leefde gelukkig nog lang en gelukkig...

Bijkomende proef (voor het scheiden van eventueel ex aequo gerangschikte deelnemers)

In de oorspronkelijke opgave waren 8 onderstreepte woorden en woordgroepen verkeerd gespeld.

Medio maart 1968

De wreedheden en het zinloze geweld in de Vietnamese oorlog bereikten een triest hoogtepunt: de meer dan 500 burgers van het dorpje My Lai werden bijna allemaal genadeloos afgeslacht. Terwijl op het thuisfront de flowerpower en het antimilitarisme hoogtij vierden, ploeterden honderduizenden haasvretende rekruten in dienst van Uncle Sam en zijn stars-and-stripes bij manier van spreken door de smerige stinkende bagger van het Stygisch wed, intussen vergeefs een modus vivendi zoekend in de deprimerende catch 22. Voor wie leed aan rypofobie was het een nog grotere hel! De lymeziekte, dysenterie (rodeloop), legionella, rabiës, ftisis en brucellosis waren eigenlijk niet zo link en letaal als Vietcongpartizanen en guerrillastrijders die de bushbush feilloos doorkruisten zonder nood aan wat in profetische scifiboekjes uit de sixties een gps werd genoemd.

Medio maart 1988

Twintig jaar geleden maakten Iraanse functionarissen bekend dat chemische wapens werden ingezet tegen de inwoners van het Koerdische stadje Halabja, als represaillemaatregel tegen een offensief van de peshmerga. Duizenden mensen vonden een afschuwelijke dood in een lokaal inferno, getuige de officiële mededelingen van de Rode Halve Maan. Toch gaat de productie van tabun, sarin, yperiet en andere gifgassen ook vandaag onverminderd voort. Zum Kotzen!

Zaterdag 15 maart 2008

Tot slot een in het kader van het voorgaande bitter weinig om het lijf hebbend fait divers: het vlijt de auteur bijzonder goed dat zijn introductieve sonnetje niet zomaar kan worden bestempeld als een nonsensicale amphigouri. Toegegeven, hij heeft in de rest van zijn gelegenheidscreatie bij monde van zijn charmante vertolkster niet weinig gebept, geohaad, geïaad en gewauweld, maar hij pleit parforce onschuldig met betrekking tot de laag-bij-de-grondse betichting dat hij de voorleesster vooraf een fiooltje eau de la barraqe zou hebben overhandigd bij ontstentenis van een vervolmakingscursus dictie.